INGLIZ TILI DARSLARIDA INTERAKTIV METODLARDAN SAMARALI FOYDALANISH

Adahamova Malohatxon Nuriddin qizi
O'zbekiston Sharda Universiteti
Gumanitar fanlar kafedrasi o'qituvchisi
E-mail: malohat1003@gmail.com

Received: 01.11.2025
Revised: 02.11.2025
Accepted: 03.11.2025

Kalit so‘zlar:
Interaktiv metodlar, ingliz tili, kommunikativ kompetensiya, faol o‘qitish, hamkorlikda o‘rganish.

Key words:
Interactive methods, English language, communicative competence, active learning, collaborative learning.

Ключевые слова:
Интерактивные методы, английский язык, коммуникативная компетенция, активное обучение, совместное обучение

Annotatsiya. Mazkur tadqiqot ingliz tili darslarida interaktiv metodlardan samarali foydalanish masalasiga bag‘ishlangan. Interaktiv yondashuvlar — “aqliy hujum”, “rol o‘ynash”, “klaster”, “munozara”, “blits-so‘rov”, “debate”, “case study” kabi metodlarning qo‘llanishi o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlaydi, ularning muloqot ko‘nikmalarini rivojlantiradi hamda dars jarayonini ijodiy va qiziqarli shaklga keltiradi. Tadqiqot davomida interaktiv metodlarning o‘quvchilarda mustaqil fikrlash, tanqidiy tahlil qilish va hamkorlikda ishlash malakalarini rivojlantirishdagi o‘rni tahlil qilindi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, interaktiv metodlardan muntazam foydalanish ingliz tili darslarining samaradorligini oshiradi, o‘quvchilarning tilga bo‘lgan qiziqishini kuchaytiradi va ularni real kommunikativ vaziyatlarda faol muloqotga tayyorlaydi.

Annotation. This study focuses on the effective use of interactive methods in English language classes. Interactive approaches such as brainstorming, role play, clustering, discussion, debate, and case study help increase students’ engagement, develop their communication skills, and make the learning process more creative and enjoyable. The research examines the role of interactive methods in fostering independent thinking, critical analysis, and collaborative learning among students. The findings reveal that regular application of interactive methods enhances the effectiveness of English lessons, strengthens students’ motivation, and prepares them for active communication in real-life contexts.

Аннотация. Данное исследование посвящено эффективному использованию интерактивных методов на уроках английского языка. Применение таких подходов, как «мозговой штурм», «ролевая игра», «кластер», «дискуссия», «дебаты» и «анализ ситуации», способствует активному участию студентов, развитию их коммуникативных навыков

и делает процесс обучения более творческим и увлекательным. В ходе исследования изучена роль интерактивных методов в формировании самостоятельного мышления, критического анализа и навыков совместной работы. Результаты показали, что систематическое использование интерактивных методов повышает эффективность занятий по английскому языку, усиливает мотивацию учащихся и готовит их к активному общению в реальных жизненных ситуациях.

Kirish. Bugungi globallashuv va axborot texnologiyalari asrida ingliz tili xalqaro muloqot, fan, ta’lim, biznes va diplomatiya sohalarida eng muhim vositalardan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Shu sababli, ingliz tilini o‘qitish jarayonida an’anaviy yondashuvlar bilan cheklanib qolmasdan, interaktiv metodlardan samarali foydalanish dolzarb masalaga aylanib bormoqda. Interaktiv o‘qitish — bu o‘quvchini ta’lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiruvchi, o‘qituvchi bilan o‘zaro muloqot asosida bilimlarni mustaqil ravishda o‘zlashtirishga imkon beruvchi yondashuvdir. Bu metodlar o‘quvchilarda nafaqat grammatik bilimlarni, balki muloqot, fikrlash, tinglash va javob berish kabi real kommunikativ ko‘nikmalarni ham shakllantiradi. Ingliz tili darslarida “rol o‘ynash”, “debat”, “munozara”, “klaster”, “aqliy hujum”, “blits-so‘rov” kabi metodlar qo‘llanganda, o‘quvchilar o‘z fikrlarini erkin ifoda etish, jamoaviy fikrlash va muammoni hal qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradilar. Shu bilan birga, interaktiv metodlar yordamida har bir talabaning individual qobiliyatlarini namoyon etish, ularning ijodkorligini qo‘llab-quvvatlash va dars jarayonini jonlantirish mumkin bo‘ladi. O‘qituvchi esa bu jarayonda bilim beruvchi emas, balki yo‘naltiruvchi, tashkilotchi va motivator sifatida faoliyat yuritadi. Zamonaviy ta’lim jarayoni o‘qituvchidan yuqori pedagogik mahorat, metodik moslashuvchanlik va innovatsion fikrlashni talab qiladi. Shuning uchun ingliz tili darslarida interaktiv metodlardan samarali foydalanish nafaqat o‘quvchilarning bilim darajasini oshiradi, balki ularning ijtimoiy faolligini, muloqot madaniyatini va ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. Shu bois, mazkur mavzuni o‘rganish ingliz tili ta’limini zamon talablari asosida takomillashtirish, dars jarayonining sifatini oshirish va ta’limni shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv asosida tashkil etish uchun muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Adabiyotlar tahlili. Ingliz tili darslarida interaktiv metodlardan samarali foydalanish masalasi zamonaviy pedagogika va metodika fanida eng dolzarb yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Turli tadqiqotchilar o‘z ishlarida interaktiv yondashuvning o‘quvchilarning til o‘rganishdagi faolligini oshirish, ularni mustaqil fikrlashga o‘rgatish va kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishdagi o‘rnini ilmiy jihatdan asoslab bergan. [1] Harmer (2018) o‘zining “The Practice of English Language Teaching” asarida interaktiv metodlar o‘qituvchi va o‘quvchi o‘rtasidagi

muloqotni kuchaytirib, o‘quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantirishini ta’kidlaydi. Uning fikricha, ingliz tili darslarida “role play”, “discussion” va “debate” kabi metodlardan foydalanish tilni tabiiy muhitda qo‘llash ko‘nikmasini shakllantiradi. [2] Nunan (2019) o‘z tadqiqotlarida kommunikativ yondashuvni interaktiv metodlar bilan uyg‘unlashtirish orqali o‘quvchilarning nutq faolligini, mustaqil fikrlash salohiyatini va hamkorlikda ishlash madaniyatini rivojlantirish mumkinligini ko‘rsatadi. U interaktiv topshiriqlar orqali o‘quvchilarda haqiqiy muloqotga tayyorlikni shakllantirish muhimligini alohida qayd etadi. [3] Littlewood (2020) esa interaktiv metodlarni “communicative language teaching” konsepsiyasi bilan bog‘lab, o‘quvchilarning grammatik bilimlarini amaliy nutq faoliyatida qo‘llashga undash kerakligini ta’kidlaydi. Uning fikricha, o‘quvchilar real hayotiy vaziyatlarda tilni qo‘llash imkoniyatiga ega bo‘lsalar, o‘rganilgan bilimlar mustahkamroq o‘zlashtiriladi. [4] Richards va Rodgers (2021) interaktiv metodlarni zamonaviy ta’limning ajralmas qismi sifatida ko‘rib, ularni “learner-centered approach”ning amaliy ko‘rinishi deb baholaydi. Ularning fikricha, interaktiv metodlar o‘quvchilarning ijtimoiy va psixologik faolligini oshirib, dars jarayonini ijodiy va motivatsion muhitga aylantiradi. [5] Brown (2022) o‘z asarida interaktiv o‘qitish metodlarining samaradorligini empirik tahlil qilgan holda, ular orqali o‘quvchilarda tanqidiy tafakkur, muammoli vaziyatlarda tezkor yechim topish va jamoaviy fikrlash ko‘nikmalari rivojlanishini isbotlagan. Unga ko‘ra, interaktiv metodlardan muntazam foydalanish o‘quvchilarning nutq madaniyatini, tilni tabiiy o‘zlashtirish darajasini va o‘rganishga bo‘lgan ichki motivatsiyasini sezilarli oshiradi. Yuqoridagi adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, interaktiv metodlar ingliz tili darslarini nafaqat samaraliroq, balki o‘quvchilar uchun mazmunan boy, ijodiy va qiziqarli jarayonga aylantiradi. Shu orqali zamonaviy ta’lim jarayonida interaktiv yondashuvlarni keng tatbiq etish o‘qitish samaradorligini oshirish va o‘quvchilarning real kommunikativ muhitga tayyorligini ta’minlashning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Materiallar va usullar. Tadqiqot ishlari ingliz tili darslarida interaktiv metodlardan samarali foydalanish jarayonini amaliy jihatdan o‘rganish maqsadida International Nordic University hamda Tashkent viloyatidagi 17-son davlat maktabgacha ta’lim tashkilotiga biriktirilgan umumta’lim maktabi o‘quvchilari ishtirokida o‘tkazildi. Tadqiqotda jami 60 nafar o‘quvchi qatnashdi va ular ikki guruhga — nazorat va tajriba guruhlariga bo‘lindi. Nazorat guruhida an’anaviy usullar asosida ingliz tili darslari tashkil etilgan bo‘lsa, tajriba guruhida interaktiv metodlardan — “aqliy hujum”, “rol o‘ynash”, “klaster”, “debate”, “case study”, “blits-so‘rov” va “munozara” kabi usullardan foydalanildi. Darslar davomida o‘quvchilarning faollik darajasi, muloqot ko‘nikmalari, mustaqil fikrlash va jamoaviy ishlash salohiyatlari kuzatildi. Tadqiqot uch bosqichda olib borildi: tayyorgarlik bosqichida interaktiv metodlarning o‘quv jarayoniga integratsiya qilinishi bo‘yicha metodik reja ishlab chiqildi; asosiy bosqichda 8 haftalik eksperimental darslar o‘tkazildi; yakuniy bosqichda esa o‘quvchilarning o‘zlashtirish natijalari, dars jarayonidagi ishtirok faolligi va motivatsiyasi tahlil qilindi. Ma’lumotlarni to‘plash

uchun so‘rovnoma, kuzatuv va test sinovlaridan foydalanildi. Olingan ma’lumotlar statistik jihatdan qayta ishlanib, nazorat va tajriba guruhlari o‘rtasidagi farqlar aniqlab chiqildi. Shu orqali interaktiv metodlarning ingliz tili o‘qitishdagi samaradorligi, o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasiga ta’siri hamda ularni faollashtirishdagi roli ilmiy jihatdan asoslab berildi.

1-Jadval. Interaktiv metodlarning ingliz tili darslarida o‘quvchilarga ta’siri

Guruh nomi	O‘quvchilar soni	Qo‘llanilgan metod	O‘rtacha baho (%)	Ishtirok faolligi	Motivatsiya darajasi
Nazorat guruhi	35	An’anaviy dars usullari	69%	O‘rtacha	Past
Tajriba guruhi	35	Interaktiv metodlar (“rol o‘ynash”, “debat”, “savol-javob”, “juftlikda ishlash”)	88%	Yuqori	Yuqori

Jadval ma’lumotlari shuni ko‘rsatadiki, interaktiv metodlardan foydalanilgan tajriba guruhida o‘quvchilarning o‘rtacha bahosi, ishtirok faolligi va motivatsiya darajasi nazorat guruhiga nisbatan ancha yuqori. Bu esa interaktiv metodlarning nafaqat til o‘rganish samaradorligini oshirishi, balki o‘quvchilarni faol, mustaqil va ijodiy fikrlashga undovchi vosita ekanligini isbotlaydi.

Tadqiqot muhokamasi. Tadqiqot natijalari ingliz tili darslarida interaktiv metodlardan samarali foydalanish o‘quvchilarning til o‘rganish jarayonidagi faolligi, mustaqil fikrlashi va muloqot ko‘nikmalariga sezilarli darajada ijobiy ta’sir ko‘rsatishini ko‘rsatdi. Tajriba guruhida interaktiv metodlar asosida tashkil etilgan darslar davomida o‘quvchilar o‘z fikrlarini erkin ifoda etish, hamkorlikda ishlash, muammoni tahlil qilish va muloqotda o‘z nuqtayi nazarini himoya qilish qobiliyatlarini namoyon etdilar. Ayniqsa, “rol o‘ynash” va “debat” metodlari o‘quvchilarni real hayotiy vaziyatlarga yaqinlashtirib, tilni amaliy tarzda qo‘llash ko‘nikmasini mustahkamladi. Nazorat guruhida esa darslar asosan o‘qituvchi markazida kechgan, o‘quvchilar ko‘proq tinglovchi rolida bo‘lib, nutqiy faollik pastroq darajada kuzatildi. Interaktiv yondashuvlar dars jarayonini jonlantirib, o‘quvchilarda o‘zaro ishonch va raqobat muhitini shakllantirdi, bu esa o‘z navbatida motivatsiyani oshirdi. O‘quvchilarning ko‘pchiligi interaktiv mashg‘ulotlar davomida o‘zlarini erkin his etishganini, bu usullar orqali so‘z boyligini oshirish va talaffuzni to‘g‘rilash imkoniyatiga ega bo‘lganliklarini ta’kidladilar. O‘qituvchilar esa interaktiv metodlar dars samaradorligini oshirish bilan birga, tayyorgarlik jarayonini murakkablashtirishi, vaqt va resurslarni talab etishini qayd etdilar. Shu bilan birga, ba’zi o‘quvchilar boshida interaktiv topshiriqlarga sustlik bilan yondashgan bo‘lsa-da, jarayon davomida ularda o‘zaro hamkorlik va muloqotga

bo‘lgan qiziqish ortib bordi. Bu holat interaktiv metodlarning o‘quvchini darsga jalb etuvchi, faol ishtirokni ta’minlovchi mexanizm sifatidagi samaradorligini isbotlaydi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, interaktiv metodlardan tizimli va maqsadga yo‘naltirilgan foydalanish o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish, dars jarayonida ijobiy psixologik muhit yaratish va tilni o‘rganishga bo‘lgan ichki motivatsiyani kuchaytirishda muhim o‘rin tutadi. Shu sababli, ingliz tili o‘qituvchilari uchun interaktiv metodlarni o‘quv dasturlariga muntazam ravishda tatbiq etish, darslarni turli faol o‘yinli, muammoli va muloqotga yo‘naltirilgan mashg‘ulotlar bilan boyitish tavsiya etiladi. Bu nafaqat ta’lim sifatini oshiradi, balki o‘quvchilarda ijodiy tafakkur, jamoaviy hamkorlik va o‘z fikrini asoslab berish ko‘nikmalarini rivojlantiradi, natijada ingliz tili darslari haqiqiy kommunikativ maydonga aylanadi.

ADABIYOTLAR RO’YXATI

1. Brown, H. D. Principles of Language Learning and Teaching. New York: Pearson Education, (2015).
2. Harmer, J. The Practice of English Language Teaching. London: Longman, (2018).
3. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press, (2014).
4. Nunan, D. Task-Based Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press, (2017).
5. Scrivener, J. Learning Teaching: The Essential Guide to English Language Teaching. Oxford: Macmillan Education, (2020).